TARİHTE Türkler ve İngilizler

Tarihî tefrika: 38 Yazan: ZIYA ŞAKIR

Büyük Çeşme faciası

Kalblerde kökleşen dostluğa en küçük bir sarsıntı bile vermemişti

Çeşme faciası, Türklerin kalbinde çok acı bir tesir husule getirdi. Böyle olmakla beraber, kalblerin en derin noktalarına kadar kökleşmiş olan İngiliz dostluğuna en küçük bir sarsıntı vermedi. O büyük faciayı yaratan donanmada birkaç İngilizin bulunması, talih ve tesadüfe atfedilerek, İngiltere hükûmetinin Türkiye siyasetine, eskisi gibi itimad gösterildi.

Türklerin bu hususdaki hüsnüniyet ve samimiyetini şundan anlamalıdır ki, 1198 - 1783 senesinde, İngilizler (Masdariyye) denilen vergiden affedildi. Ayrıca da, -en eski kapitülâsyonlar mucibince- Fransa ve Avusturya tüccarlarına bahşedilen müsaadattan, İngiliz tüccarlarının da istifade etmelerine karar verildi.

Süveyş vak'ası

İngiltere hükûmeti de, Türkleri güçendirmekten daima içtinab ediyor; Türklerle münasebette bulunan İngilizlerin, Türk kanun ve nizamlarını ihlâl etmelerine meydan vermek istemiyordu.

1193 - 1779 senesinde, Kızıl denizde bir hâdise vukua keldi. Bu hâdise, başlangıcında o kadar mühim bir şey değildi. Fakat, biraz sonra birdenbire öyle bir şekil aldı ki, az kalsın pek çok büyüyecek ve belki de kanlı bir akıbetle neticelenecekti. Şöyle ki:

Hicaz kıt'asında bulunan Arablar, (Haremeyni Muhteremeyn) denilen Mekke ve Medine beldelerinin kudsiyetini sıyanet etmek için, hiç bir hıristiyanın o mıntakaya ayak basmasına müsaade etmiyorlar; Hind Okyanusundan gelen ecnebi gemilerinin de -iki mukaddes beldenin iskelesi olan- Cidde'den yukarı geçmelerini istemiyorlardı.

O esnada, Habeşistan limanlarından birçok kıymetli eşyalar yükleyen bir İngiliz gemisinin sahibi, bu malları bir an evvel İngiltereye göndermek için, Afrika sahillerini takib ederek, Süveyş limanına geldi. O aralık Osmanlı hükûmetine isyan ederek Mısırda dilediği gibi hareket eden (Şeyhül-Beled, Ali Bey) e bir takım kıymetli hediyeler takdim ederek, ham mallarını pek az bir gümrük vererek karaya ihrac etmek, hem de oradan sür'atle İskenderiye limanına nakletmek istedi.

Ali Bey, İngiliz tüccarile mutabık kaldı. Malların ihracına başlandı. Bu alış verişten, her iki taraf memnun kaldı. Bu yolda kendisine büyük bir kâr temin eden İngiliz tüccarı, artık Süveyş ile Habeş limanları arasında büyük mikyasta ticaret yapmaya başladı.

Bu becerikli İngiliz tüccarının bulduğu bu kısa Avrupa ticaret yolunu, diğer ecnebi gemilerinin sahib ve kaptanları haber aldılar. Şimdiye kadar ecnebilere kapalı olan bu mıntakayı girip çıkmak memnuiyetinin refedildiğini sandılar. Bazı açıkgöz İspanyol, Portekiz, Felemenk kaptanları da Süveyş'e gidip gelmeğe başladılar.

O zaman Süveyş limanı çorak bir çölden ve bu çölün sahil kısmında âdi bir balıkçı köyünden ibaretti.. Fakat Ali Bey, bu kârlı ticareti görür görmez derhal orada bir han, kahve, birkaç dükkân yaptırmaya teşebbüs etti. Böylelikle kendisine daha büyük menfaatler temin etmek istedi.

Bu işler Mekkeye akseder etmez, büyük bir galeyan husule geldi. (Mekke Emiri) derhal harekete geçerek:

(Ali Bey, bu hareketile mübarek beldelerin kudsiyetini ihlâle sebebiyet vermiştir. Halk o derece büyük bir galeyan ve heyecan içindedir ki, eğer bu işin önü alınmazsa, bütün Hicaz kabileleri Mısır üzerine yürüyecek, önünden geçilmesine imkân olmıyan büyük ve kanlı bir gaile zuhur edecektir.)

Mealinde bir mektubla vaziyeti Babıâliye bildirdi.

Sadrıazam Mehmed Paşa, hemen saraya koşarak meseleyi Padişah 1 inci Sultan Hamide arzetti. Uzayıp giden muharebe gailelerinden çok mustarib olan Padişah, dahili bir felâkete de uğramaktan korkarak, yapılan han ve dükkânların derhal yıktırılması için Mısıra ferman gönderdi.

Aynı zamanda, İngiliz sefiri Sör Mors Babıâliye davet edildi. Bu işe bir İngiliz gemi sahibinin önayak olmasından bahsedilerek Mekke Emirinden gelen mektub gösterildi.

Sefir, vak'adan müteessir olarak, buna derhal çare bulunacağını vâdetti. Ve hemen bir mektub yazarak Londraya gönderdi.

Londradan gelen cevab gecikmedi. Ve bu cevab şu mealde idi:

(Kızıl denizde, memnu mıntakadan ileri geçilmemesi için, deniz ticaretile meşgul olanlara kat'i emirler verildi.

(Şayet, bu emri dinlemeyip de memnu mıntakayı tecavüz eden İngiliz gemileri görülürse, kat'iyyen hatır ve gönüle bakılmıyarak bu gemiler tevkif ve bütün eşya ve tayfaları esir, malları musadere, tekneleri top ve kumbaralarla tahrib edilsin... Böyle bir hal vukuunda, İngiltere hükûmeti kat'iyyen şikâyet etmiyecektir.)

İngiltere hükûmeti böyle bir şekil kabul etmekle, tebaasından bazılarını pek kârlı bir ticaretten menetmişti. Fakat buna mukabil, Türklerin ve müslümanların mukaddes hissiyatını tatmin etmek suretile de, an'anevî dostluğa yeni ve büyük bir delil daha göstermişti

İngiltere hükûmetinin bir teklifi

İngiltere hükûmeti, artık Avrupa siyaset âleminde mühim bir mevki işgal ediyor, cereyan eden siyasî hâdisatı çok ciddî alâka gösteriyordu.

İngiltere hükûmetinin en büyük endişesi, Rusya İmparatorluğunun fütuhat siyaseti idi. Bu imparatorluk, yeni teşekkül etmiş ve birdenbire kuvvetlenmiş: Osmanlı hükûmetile de sık sık harbe girişerek birçok kıymetli arazi parçaları elde etmişti. Fakat Çarlar ve Çariçeler bunu kâfi görmüyorlardı. İstanbula ve Boğazlara sahib olmayı isteyorlardı. İşte İngilizler de, en çok bundan endişe ediyorlardı .

İngilizler, en büyük ticarî menfaatlerinin şarkta olduğunu takdir etmişlerdi. Şarkın en nüfuzlu hükûmeti ise, Türkiye idi Türkler, asırlardanberi İngiliz dostluğuna hürmet ve samimiyetle mukabele ediyorlar; İngiliz tüccarlarına her türlü kolaylıklar göstermekten çekinmiyorlardı. Bundan dolayı İngilizler, Türkiyenin harici siyasetine büyük bir alâka gösteriyorlar; Türkiye hükûmetinin tamamii mülkiyetini tehdid eden hâdisat karşısında, ciddî bir endişe hissediyorlardı.

Türkiye, başlıca iki kuvvetin tehdidi karşısında bulunuyordu. Bunun birincisini Rus Çarlığı, ikincisini de, Avusturya İmparatorluğu teşkil ediyordu.

Çariçe Katerin, Türkiyeye karşı beslediği harisane niyet ve emelleri saklamaya lüzum görmüyor, hatta bunu ilân etmekten bile çekinmiyordu.

Katerin'in bütün arzusu ;küçük torununa Bizans tacını giydirmek, Balkanlarda yaşayan bütün ortodokslara hükmetmekti... Bu maksadla, torununa «Konstantin» adını verdi

[Arkası var]

Morfin yapan bir şebeke

Uluburluda kurulan fabrikanın imalâtından 46 kilo yakalandı

Zabıta, dün geniş mikaysta faaliyette bulunan bir uyuşturucu madde şebekesini meydana çıkarmağa muvaffak olmuştur.

Şebekenin, Afyon Karahisar vilâyetine tâbi Uluburlu kazasında vücude getirdiği bir imalâthanede morfin imal ederek muhtelif vilâyetlere gönderdiği tespit edilmiş ve imalâthaneyi işletenlerden Mehmed ve Ahmed Çopurun yakalanması kazaya telgrafla bildirilmiştir. Şebekenin diğer azası da şehrimizde yakalanmıştır.

Suçluların yakalanmasını müteakib oturdukları yerlerde yapılan araştırmalarda 46 kilo gibi mühim miktarda morfin stoku meydana çıkarılmış ve ayrıca imalâthanenin ihtiyacını teşkil eden küllîyetli miktarda afyon, alât ve eczayı kimyeviye de bulunmuştur. Meydana çıkarılan morfin miktarının kıymeti 50-60 bin liraya baliğ olacaktır.

Bu imalâthanenin İstanbul satışını yapan suçluların hepsi yakalanmıştır. Bunlar Mustafa, Ahmed Oruc, Neşet, Osman, Marko ve Lem'idir. Mehmed ve Ahmed Çopur da çekilen telgraf üzerine Uluburlu kazasında yakalanmış bulunmaktadırlar.

Bu geniş şebekenin meydana çıkarılması İstanbulda morfin kaçakçılığının çok büyük bir kısmını önlemiş olacaktır.

Bu şebekenin diğer bazı büyük şehirlerde de suç ortakları olup olmadığı tahkik edilmektedir.

Akdenizde sefer yapacak Türk vapurlarının sigortası

Ticaret Vekilinin huzurile yapılan içtimada vapurlarımızın Türk kumpanyaları tarafından sigorta edilmesi muvafık görüldü

Ticaret Vekili Nazmi Topçoğlu dün de şehrimizdeki tetkik ve temaslarına devam etmiş, öğleden evvel Ticaret Vekâleti başkontrolörlük dairesine giderek saat 14 e kadar burada meşgul olmuştur. Bu meyanda İç Ticaret umum müdürünü kabul eden Vekil fiat kontrolunun yapılabilmesi için alınan tertibat üzerinde izahat aldıktan sonra Mıntaka Ticaret müdürü Avni Sakmanı kabulle İstanbulda fiat kontrolu ve ihtikârla mücadele tedbirleri üzerinde izahat istemiştir. Bundan sonra zeytinyağı tacirleri Vekil tarafından kabul edilmiştir.

Nazmi Topçoğlu, öğleden sonra saat 17 de tekrar başkontrolörlük dairesine gelerek ithalât birliklerinin bazı dilekleri hakkında İç Ticaret umum müdürü ve Mıntaka Ticaret müdürile görüştükten sonra Belediye İktısad müdürü Saffet Sezen, Toprak Mahsulleri ofisi İstanbul şubesi müdürü Nuri Orak, Belediye başkımyageri Mustafa ve İbrahimi kabul etmiştir. Bu toplantıda Ticaret Vekâletinin çok ehemmiyet verdiği bir mevzu olan İstanbulda buğday ve un stokları meselesile ofis tarafından verilen ve itirazları celbeden böcekli buğdaylar işi üzerinde görüşülmüş, Belediye İktısad müdürü bu hususta yapılan tetkikatı bildirmiştir. Vekil, bu hususta yeni bazı direktifler vermiştir.

Ticaret Vekili saat 18 de Millî Reasürans umum müdürünün iştirakile sigorta şirketleri müdürlerinin yaptığı bir içtimada bulunmuştur. İç Ticaret umum müdürile Mıntaka Ticaret müdürünün de bulunduğu bu toplantıda çok ehemmiyetli bir mevzu üzerinde görüşülmüştür.

Londrada bulunan beynelmilel sigorta şirketi dairei merkeziyesinin kararile Akdenizde sefer yapan vapurlar ve hamulelerinin sigortaları yapılmadığından Çanakkale Boğazından çıkan Türk vapurlarının ve hamulelerinin sigortaları da yapılamamaktadır. Bunun başlıca sebebi bu sigortaları yapacak şirketlerin reassüre ettirecek ecnebi sigorta şirketi bulamamalarıdır. Dünkü toplantıda, Akdenizde sefer yapacak Türk vapurlarile hamulelerinin gene Türk ve Türkiyede iş yapan sigorta kumpanyalarının mükerrer sigortasile sigorta edilmesi üzerinde görüşülmüş ve esas itibarile muvafakat hasıl olmuştur.

Un ve buğday vaziyeti

Ticaret Vekili tarafından verilen direktif üzerine Belediye İktısad müdürü Saffet Sezen ve Belediye başkımyageri Mustafa dün sabah İstanbul değirmenlerini gezerek tetkiklerde bulunmuşlardır. Bu tetkikler un ve buğday vaziyetile ofisin böcekli buğdaylarının değirmenlerdeki tesirleri ve çıkan unlar tetkik edilmiştir.

Sıhhat işleri müdürlüğü bu buğdaylardan elde edilen unları gayrisıhhî bulduğundan imhası cihetine gitmektedir. Dünkü tetkiklerde böcekli buğdayların tasfiyesi ve temiz bir hale getirilmesi için bazı tedbirler alınması takarrür etmiştir.

Siyasî icmal

İngiltere harbi ve sulh şartları

İngiltere Başvekili Çörçil «büyük askeri felâket» diye tavsif ettiği Flandre ve Fransadaki Bordo'ya çekilen Fransız hükûmetini münferiden sulh teklifinde bulunmağa icbar eden bozgunluğun sebeblerini ve amillerini izah etmek ve mes'uliyeti İngilterenin üzerinden atmak üzere dün Avam Kamarasında uzun beyanatta bulundu.

Herşeyden evvel kabahati Fransız erkânıharbiyesine yükleyen Çörçil'e göre Flandre'deki müttefiklerin 26 fırkasının mahsur bir halde kalması, vakit ve zamanile bunlara umumi ricat emri verilmemesi harbin ikinci safhasındaki müttefiklerin mukavemetini zâfa uğratmıştır. Fransaya İngiltere on iki fırka göndermiş ve bundan dokuz fırka Flandre'de kaldığından diğer tarafta ancak üç İngiliz fırkası harbe devam edebilmiştir.

Bundan başka Flandre'de müttefik orduları silâh ve harb malzemesi bırakmış olduklarından bunların yeniden tedarik edilmesine mecburiyet hasıl olmuş ve bu yüzden de Fransadaki mukavemet zâfa uğramıştır.

Bu müşkül vaziyete rağmen İngiliz Başvekili Fransanın İngiltereye karşı olan taahhüdlerine sadık kalarak harbe devam eylemesi lâzım geldiği halde münferid sulha talib olduğunu ve maahaza İngilterenin Fransa ile arkadaşlığını unutmayıp Çekoslovakya, Lehistan, Danimarka, Norveç, Holanda ve Belçika gibi Fransayı da kurtarmağa çalışacağını ilâve etmiştir.

Çörçil Fransa harbinin artık bittiğini ve şimdi İngiltere harbinin başladığını söylemiş ve İngilterenin kendi adalarını müdafaa için aldığı tedbirlerden bahsetmiştir. İngiltere adalarında şimdi bir buçuk milyon asker bulunmaktadır. Yarım milyon da milis vardır. Kanadadan da İngiltereye asker gelmektedir. Amerikanın vermekte olduğu mühimmat iki misline baliğ olacaktır. İngiltere hâlâ denizlere hâkimdir. İşte bu kuvvetlere dayanarak İngilterenin senelerce devam cylese bile harbde ısrar edeceğini söylemiştir. Çörçil İngilterenin abluka harbine devam ederek Almanya ile birlikte bütün Avrupayı aç bırakmağı istihdaf eden iktısadî silâhı kullanmağa devam edeceğini de haber vermiştir. Mahsus surette tasrih ettiği veçhile bundan sonra boğuşma münhasıran bir İngiliz - Alman harbi olacaktır. İngiltere kendi başına harbe devam etmezden evvel Fransa ile işbirliğini devam ettirmek üzere son bir teklif yapmıştır. İngiltere ile Fransanın hükûmeti ve parlamentosu müşterek bir devlet şeklini almasını istihdaf eden bu teklife henüz Fransa hükûmeti cevab vermemiştir. Belki de Almanyanın Fransanın sulh teklifine vereceği cevabı bekleyor.

Bu cevabı yani sulh şartlarını birlikte kararlaştırmak üzere Führer ile Duçe dün Münih'te buluşmuşlardır. Verilecek kararın ne olacağı henüz belli değildir. Yalnız İtalya hükûmetinin resmî neşir vasıtası İstefani Ajansı tarafından bu mülâkat münasebetile neşrolunan bir notta İtalya ile Almanyanın Fransaya yapacakları sulh tekliflerinin âlicenabane olacağını ilân etmiştir. İhtimal ki Fransayı İngiltereden büsbütün ayırmak ve İngiltereye karşı harbde Fransadan da istifade edebilmek için İtalya Fransaya çok müsaid sulh şartları tayin etmeğe taraftar bulunuyor. Amerika Fransanın harbden çekildiğine şimdiden hükmederek Ruzvelt'in bir emirnamesile Amerikadaki bir milyar dolarlık Fransa hükûmeti paralarına ihtiyatî haciz vazetmiştir.

Muharrem Feyzi TOGAY

Şehrimize gelen Polonyalı mülteciler

Polonyalı mülteciler Sirkeci garından çıkıyorlar

Dün sabahki konvansiyonel trenile şehrimize 150 kişilik bir Polonya mülteci kafilesi gelmiştir. Bunların ekserisini kadın ve çocuklar teşkil etmektedir. Dün Bulgaristandan da bir Türk muhacir kafilesi gelmiştir.

Lise mezuniyet imtihanları bitti

Muvaffakiyet derecesinin %15 - 25 nispetinde olduğu söyleniyor

Lise bitirme imtihanları sona ermiştir. Talebenin, bu imtihanlardaki muvaffakiyet nispetinin ancak yüzde 15 - 25 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Maarif müdürlüğü, kazanan talebenin hakiki miktarını tespit etmek üzere, komisyonların gönderdiği cetvelleri tetkike başlamıştır.

Eski talimatnameye göre olgunluğa girenlerin imtihanları bu gün başlamaktadır. Yeni imtihan talimatnamesine tâbi olan bu seneki mezunların olgunluk imtihanları ise önümüzdeki cumartesi günü başlayacaktır. Olgunluk imtihanlarının sualleri Maarif Vekâletinden gönderilecektir. Talebelere, lise tahsili müddetince edindikleri bilgilere aid umumî sualler sorulacak ve düşünme kabiliyetleri denenecektir. Maarif Vekâleti bu imtihanlara çok ehemiyet verdiğinden müfettişi umumilere yakından alâkadar olmalarına bildirmiştir.

Hukuk ve İktısad fakültelerinde

Üniversite hukuk ve iktısad fakültelerinin bütün sınıflarına aid olgunluk imtihanlarının neticeleri dün ilân edilmiştir. Kazanan talebe miktarı bu sene diğer senelere nazaran daha fazla olup muvaffakiyet nispeti umumî olarak yüzde 70 i bulmaktadır. Sözlü imtihanlara bu günden itibaren başlanmaktadır. Üniversitenin bütün fakültelerinde imtihanlar bu ayın sonuna kadar ikmal edilecektir.

DEDİKODU

Harb ve sulh

Herkes, aklının erdiği kadar, vaziyeti izaha çalışıyor

İki başlı Alman kartalının; döğüşkenliğile tanınmış Fransız horozunu bir kaç kanad darbesile çabucak yere sermesine hâlâ kim senin aklı ermiyor.

Fakat olan oldu artık.. Hâdiselerin tazyiki altında, düşmanına sulh teklif etmeğe mecbur kalan mağlûb Fransa, şimdi ağızlarda bir çiğnem sakız!.. Çekiştiren çekiştirene!..

Arkadaşlardan biri; Fransız ordusunun acıklı vaziyetinden bahsederken malûm fıkrayı tekrarladı:

— Hani, herifin evine hırsız girmiş. Öteberi aşırıp kaçmış. Konukomşu toplanarak, hep birden ev sahibine çıkışmağa başlamışlar:

— Tedbirde niçin kusur ettin?

— Kapını neden açık bıraktın?

— Niçin etrafına göz kulak olmadın?

— Hırsızı görünce neden üstüne yürümedin?

Adamcağız, bütün bu itirazları dinledikten sonra:

— İnsaf edin yahu... demiş, evime giren hırsızın hiç mi kabahati yok bu işte?..

Düşman çok kuvvetliydi. Nefes almağa meydan vermedi, en kuvvetli yerden darbeyi indirdi.. diyen yok. Herkes, bilir bilmez zavallı Fransaya yükleniyor.

Veyl mağlûblara!..

....

Dün, aramızda toplanmış, bir yandan ajans bültenlerini okuyor, bir yandan da «vur abalıya...» kavlince Fransanın hatalarını sayıp döküyorduk.

Birisi sordu:

— Acaba Hitler neler isteyecek?

Arkadaşlardan biri cevab verdi:

— Galibin isteklerine hudud çizile - bilir mi?.. Neler isteyecek değil, neler istemiyecek? diye sor..

Öteden bir başkası atıldı:

— Kim bilir, belki de: «Muzaffer, vaktı fırsatta adûdan intikam almaz!»

Bir diğeri güldü:

— Evet ama, mısraın haber verdiği «mürüvevvetmend» muzafferler, nerede şimdi?..

Aynı mevzu etrafında bir tarih meraklısı ile konuşuyordum.

— Vallahi, azizim, dedi, ben de ne diyeceğimi şaşırdım. Öyle sanırım ki, tarihin hiç bir devri, Fransa hesabına bu kadar boşuna geçen bir çeyrek asır kaydetmemiştir. 1918 le 1940 arasında tam yirmi iki sene devam eden bir uyku!.. Fransızlar, bu derin gafletlerile kırk yıl bir mağarada uykuya varan ashabı kehfi bile geçtiler.

Bir eski askere sordum:

— Şu Majino'nun iskambil kâğıdı gibi devrilişine nelersin?.

Acı acı güldü:

— Sen, Nasreddin Hocanın kapısına kocaman bir kilid asılı olduğu halde her tarafı açık bırakılan Akşehirdeki türbesini gördün mü?.. Fransa, işte denize kadar uzatılmıyan bu yarım kalmış duvarın içinde, Nasreddin Hocanın başucunda yanan kandil kadar emniyette idi.

İhtiyar bir dostuma:

— Ya, sen.. dedim, bu olup biten işlere ne dersin?..

Başını havaya kaldırdı:

«Sendendir ilâhi gene bu mekrü bu fitne
Bu mekrü bu fitne gene sendendir ilâhi!»

Köşebasındaki kunduracının fikrini öğrenmek istedim. Başını ümidsizlikle salladı:

— Ben, zaten anlamıştım işin buralara kadar varacağını..

— Nasıl anlamıştın?

— Fransız köseleleri kaç zamandır bozuk çıkmağa başlamıştı. Nerede o eski dayanıklı Fransız köselesi!..

.....

Tahsilini Fransada yapmış bir genç, Almanyaya sulh teklif edildiği haberini alınca teessürünü, dudaklarına kadar gelen acı bir espri ile ifade etmekten kendini alamadı:

— Paris için, Fransanın kalbidir derlerdi, doğru imiş.. Kalb çarpıntıdan kesilince, göğde de son nefesini vermekte gecikmedi.

Mussolini'nin Hitler'le görüşmek üzere Münih'e gelditini gazetede okumuş, sordu:

— Oyun bitti, demek.. Şimdi sıra paylaşmaya mı geldi?

....

Mareşal Peten'den bahsediliyordu:

— Talihin ne acı istihzasıdır bu.. denildi, 1916 daki Verdun galibi 1940 ın mağlûb Fransasını kurtarmak için sulh teklifine mecbur kalsın?..

Fakat 84 yaşında bir Mareşal için, vatanının bu feci dakikalarında idare mes'uliyetini kabul etmek, Verdun'de galib olmaktan daha büyük bir kahramanlık sayılır!

.....

İngilterenin yalnız başına harbe devam kararı etrafında tahminler yürütülüyordu. Birisi lâfa karıştı:

— Tek elin sesi çıkmaz!

— Evet ama, o tek el, bir demir pençe olduğunu ispat ederse işin rengi değişir!

....

— Almanya, ne alacak, İtalyaya ne verecek?.

Şimdi, herkes birbirine bunu soruyor. İtalyaya verilecek olanı bilmem ama, Almanyanın almak isteyeceği şey malûm: Aslan payı!..

«Lâfonten» in maruf masalı, bir kere daha hakikat olacak:

«Kim ki dördüncüye sürer elini...
Kırarım darbı dest ile belini!»

Zavallı Fransa!..

Salâhaddin GÜNGÖR

Şoförler % 20 zam istiyorlar

Belediye, bu talebi tetkik etmeğe başladı

Taksi şoförleri Belediyeye müracaatle taksi ücretlerine yüzde yirmi zam yapılmasını istemişlerdir. Belediye fen heyeti esas itibarile bu talebi muvafık bularak icab eden kat'i kararın verilmesini otobüs komisyouna bırakmıştır. Komisyon bugünlerde toplanarak son kararı verecektir.

Taksilerin plâka rüsumundan yüzde otuz tenzilât icrasına dair Şehir Meclisinin verdiği kararın tatbikına geçilmiştir. Bununla beraber Belediyenin İstanbuldaki taksilerden bakaya olarak 300,000 lira kadar bir alacağı vardır. Taksiler bugünlerde muayeneye tâbi tutulmakta olduklarından bunların fennî muayeneleri yapılırken bir yandan da tahsili emval kanununa tevfikan kendilerinden plâka borcları istenilmektedir. Belediye, bu suretle bir iki gün içinde 3000 lira kadar tahsilât yapabilmiştir.

Balkondan düşen çocuk

Beşiktaşta Nail Halid arsasında 12/1 numaralı evde oturan Abdurrahmanın 8 yaşındaki oğlu Nureddin, evin balkonuna oynarken parmaklığın kırılması neticesi 4 metre yüksekliktken arsaya düşerek muhtelif yerlerinden ağır surette yaralanmış, Şişli Çocuk hastanesinde tedavi altına alınmıştır.

IKTISAD

Yapağı ve tiftik ihracatı

Rumanyaya ihrac olunacak yapağı ve tiftiklerin tevziatı için Ticaret Vekâleti Standardizasyon müdürünün riyaseti altında dün de bir toplantı yapılmış ve kat'i tevziat listesi hazırlanmıştır.

İzmirde açılan san'at sergisi

İzmir 18 (a.a.) — Akşam Kız San'at okulunun ders yılı sonu sergisi dün akşam açılmıştır. Açılma töreninde güzide bir kalabalık hazır bulunmuştur. Talebenin el emeklerinden mürekkeb olan sergi çok muvaffak bir eserdir. Bilhassa çiçek işleri büyük bir alâka ile karşılanmıştır.

Kısa Haberler

* Üsküdardan Kandilliye ve Kandilliden Beykoza kadar olan cadde genişletilmektedir. Bazı yerleri dar olan bu cadde, yirmi beş metre olarak genişletilecektir.

* Yunan hükûmeti, Karadeniz ve Marmara denizinde bulunan Yunan gemilerini Yunan kara sularını takib suretile memleketlerine dönmeleri için tebligat yapmıştır.

* Beyoğlu Emincami sokağı Karayel apartmanında oturan Leonun 6 yaşlarında oğlu Dikran, muvazenesini kaybederek merdivenlerden düşmüş ve muhtelif yerlerinden ağır surette yaralanmıştır.

MÜTEFERRIK

Havagazi fiatları

İstanbulda havagazi imal eden fabrikalar Belediyeye müracaatle masraflarının artmış olduğunu ileri sürerek havagazinin metre mikâbına yirmi para zammedilmesini istemişlerdir. Belediye, bu talebi tetkik etmekle beraber esbabı mucibesini muvafık bulmamaktadır.

Kütübhanelerdeki kitablar

Maarif Vekâleti, gerek umumî bütçeden, gerekse hususî muvazeneden idare edilmekte olan bütün kütübhanelere bir tamim göndererek mevcud kitabların tespit edilerek bildirilmesini istemiştir. İcab eden malûmat ay sonuna kadar gönderilmiş olacağından, şehrimizdeki kütübhane idareleri listeleri hazırlamağa başlamışlardır. Bundan sonra her kütübhanede her türlü malûmatı ihtiva eden birer dosya bulundurulması mecburiyeti de vazedilmiştir.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin, edilmesin iade edilmez ve zıyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

Ben öldürdüm..

Peride Celâl

«Reis beyefendi,

Bir iki güne kadar beni huzurunuza çıkaracaklar. Şimdiden üzerime dehşetle açılacak olan gözleri, o korkunç kalabalığı düşünüyorum ve korkudan titriyerek ellerimle yüzümü kapayorum.

Bu güne kadar bütün ısrarlara rağmen kimseye hakikati söylemedim. Fakat artık herşeyi itiraf edeceğim. Bu itirafı mahkeme salonunda o bir yığın kalabalığın önünde yapmak cesaretini bulamadığım için size yazmaya karar verdim. Neden saklayayım? Belki bu itiraftan sonra hakkımda vereceğiniz hüküm değişir, cezam hafifler diye, düşünüyorum. Çünkü korkuyorum. Sizden, hapisanenizden, jandarmalarınızdan, kanuna aid herşeyden dehşet duyuyorum. Bununla beraber vicdanen müsterihim. Evet, en küçük bir azab duymuyorum. Bana inanınız. Sizinle kendimle konuşur gibi konuşacağım, size mahkemede anlatmaya hiç bir zaman cesaret edemiyeceğim şeyleri söyliyeceğim reis beyefendi.

26 yaşındayım. On altı yaşında evlendim. Daha doğrusu evlendirdiler. Güzelce bir kızdım. Ve yaşımdan fazla gösteriyordum. İzdivac talebleri pek erken başladı. Ailem bir çoklarını yaşımı bahane ederek reddetmişti. Fakat nihayet içlerinden birini münasib gördüler. Bu çok zengin bir doktordu. Benden on beş yaş kadar büyüktü, fakat dinc yapılı, hatta güzel denecek bir erkekti.

İzdivacımın ilk seneleri fena geçmedi. Fazla çocuktum. Güzel bir evim, elbiselerim, mücevherlerim vardı. Kocam tarafıdan beğeniliyor, seviliyordum. Hayatımdan memnundum. Fakat bir iki sene sonra kocam değişmeye başladı. Eve geç geliyor, hatta küçük seyahatler bahanesile, uzun zaman uzaklaşıyordu.

Benden büsbütün soğudu diyemezdim. Uzun zaman lâkayd, uzak kalmakla beraber kısa bir an ateşli, âşık koca halini alıyordu. Sonra tekrar beni unutmuş gibi görünüyordu. Bir iki kere bu hallerinden şikâyet edecek oldum. Hiddetlendi, işinin başından aşkın olduğunu, kadın kaprislerile uğraşamıyacağını, kendisini rahat bırakmamı söyledi. Bir daha sitem etmedim. Yalnızbaşıma avunmaya, eğlenmeye gayret ettim. Fakat bir gün öfke ile karşıma geçerek kendisinin fazla kıskanc bir adam olduğunu unutmamamı, vaktimi fazla dışarıda geçirmememi, edin diğim ahbabların hoşuna gitmediğini söyledi. «Sıkılıyorum» dedim. «Boş bir kadınsın da onun için diye, söylendi. Evinle meşgul ol. Bak koca bir kütübhanem var, kitab oku, çocuk yetiştir..» Bu son cümleyi biraz müstehzi söylemişti.

Evle meşgul olan adamlarımız vardı. Ana olamıyordum, sıhhatim müsaid değildi. İkinci tavsiyesini tuttum. Kitab okudum. Ama ne kadar çok okudum, ne kadar çok!..

Kitablar yalnız ve bedbaht insanlar için büyük tesellidirler reis beyefendi. Fakat sırasına göre de korkunc birer düşmandırlar. Düşüncelerimizi, değiştiren, inandığımız şeyleri, yıkıp mahveden ve bize mukavemeti imkânsız arzular ilham ederek karanlığın içindeki ışığa, ulaşılması imkânsız olana doğru sürükliyen kitablar biliyorum.

Evet, kocamın tavsiyesine uyarak çok okudum. İki sene sonra yirmi yaşında, fakat bir takım yeni arzuları, düşünceleri olan, o dört sene evvelki güzel, tasasız, basit kızcağıza hiç benzemiyen olgun bir kadındım. Gözlerimdeki perde kalkmıştı. Herşeyi bambaşka bir aydınlıkta görüyordum. Bu arada kocamı da pek iyi tanıdım. Kendisinden başkasını düşünmiyen, egoist, haris hatta merhametsiz bir adamdı. İyi bir doktor olabilirdi. Fakat fena bir insan olduğu da muhakkaktı. Ondan nefret ettim. Zeki adamdı. Kendisinden nefret ettiğimi pek çabuk anladı. O zaman beni mustarib edecek hareketlerde bulunmaya, bu suretle intikam almaya kalktı. Kendisine duyduğum nefretin sevkile ihanet etmemden de korkmaya başlamıştı. Her zamankinden fazla hareketlerime, görüştüğüm insanlara dikkat ediyor, beni göz hapsinde bulunduruyordu.

Kısa kesmek istiyorum.

Kocamın korktuğu şey oldu. Bundan dört sene evveldi. İyi görüştüğümüz bir ekrabası vardı. Yaşlı bir hanım. Oğlu senelerdenberi Avrupada bulunuyor, tahsilini yapıyordu. Bir gün bu çocuk İstanbula avdet etti. Tanıştık. Hiç de hoşa gidecek güzel bir erkek değildi.

Durgun, kendi halinde bir adamdı.. Bana karşı evvelâ çekingen, hatta soğuk hareket etti. Fakat sonra sonra alâkadar olmaya başladı. Nasıl oldu bilmiyorum, fakat günler geçtikçe birbirimize daha fazla alışmaya, hatta hoşlanmaya başladık. Bir iki sene sonra metresi oldum. Kocam gibi hodbin, kendini beğenmiş, haşin ve merhametsiz değildi. Beni samimî temiz bir aşkla sevdiğine emindim. Her türlü fedakârlığa hazır bulunuyordu. Onu evvelce kocanu olduğu gibi gözü kapalı, herşeyden bihaber, çocukça bir arzu ve hevesle değil, fakat ne yaptığını bilerek, kafamla, kalbimle, bütün kadınlığımla sevdim. Senelerce kocam hiç bir şeyin farkında olmadı. Arada sırada mes'ud, neşeli halimden şüphelenmiyor değildi. O zaman gözlerine vahşi, yırtıcı bir mana geliyor, bir zaman etrafımda şüphe içinde dolaşıp duruyordu. Günün birinde hem de hiç beklemediğim bir zamanda herşeyi öğrendi.

Sevdiğim adam hastalandı. Hem de mühim bir hastalık. Ağır bir tifoya tutulmuştu. Kocamı çağırdılar, tedavisine başladı. Hasta ile fazla alâkadar görünmemeye çalışıyor, fakat üzüntü, endişeden mahvoluyordum.

Bir gece evde yalnızdım. Hastayı telefonla sormuştum. Kendisini kaybettiğini, sayıklamakta olduğunu söylemişlerdi. Meyus, bedbaht bir halde odama kapanmış, yalnızbaşıma oturuyordum. Kapı çalındı. Biraz sonra merdivenlerde ayak sesleri oldu ve kocam içeri girdi. Yüzünü görür görmez mühim şeyler geçmiş olduğunu derhal anladım. Rengi sapsarı idi. Gözleri kin içinde yanıyordu. Odaya girer girmez bana yırtıcı bir hayvanın avına baktığı gibi müthiş bir bakış fırlattı. Dudaklarında korkunc bir tebessüm belirerek:

— Hastanın yanından geliyorum, dedi. Acele çağırdılar, gittim. Kendini kaybetmişti. Hep senin ismini sayıklıyor, seni istiyordu.

Odanın ortasına doğru yürüdü. Gözleri öfke ile tutuşarak gözlerimin içine baktı:

— Beni aldattın diye, homurdandı. Hem de en yakınlarımdan birile!. Cezanı çekmeye hazırlan. Öbürüne gelince o da yaptığını ödeyecek, hem de hayatile..

— Ne demek istiyorsun? dedim. Korkudan titriyordum.

Şeytani bir tebessümle:

— Onu artık göremiyeceksin, dedi. Henüz yaşıyor, fakat yaptığım iğne sabaha doğru tesirini gösterecektir. Ölümü biraz ıstıraplı olacak.

Allahım; nasıl sakin bir tavırla bunları söyledi, nasıl lâkayd, soğukkanlı idi! Kendimden geçmiş bir halde:

— Onu öldürdün alçak diye, bağırdım ve ağlamaya başladım.

Cebinden yavaşça ilâcla dolu bir iğne daha çıkardı, masanın üzerine, önüme doğru itti.

— Senin için de aynı ilâcdan ayırdım, dedi. İşlediğin günahı ancak bununla temizliyebileceğini düşündüm. Hem de âşıkına kavuşmuş olursun..

Bu sözler uğultu halinde kulağıma çarptı. Sevdiğim adamın, o aziz varlığın